

ODNOSI MED STARŠI IN UČITELJI – TEMELJ VZGOJE V ŠOLI

Posvetovanje Aktiva svetov staršev osnovnih šol domžalsko-kamniške regije,
Osnovna šola Toma Brejca Kamnik, 16. April 2015

Posvetovanje je potekalo v obliki delavnic, na katerih smo starši, učitelji in ravnatelji izmenjali mnenja o različnih izkušnjah medsebojnih odnosov, o željah in možnostih, kako te odnose izboljšati, ter o dobrih praksah, ki so lahko temelj sodelovanja v prihodnje. V nadaljevanju so navedeni povzetki vseh štirih delavnic.

Skupni uvod v delavnice (Foto: Tomaž Vodušek)

Rumena delavnica (komunikacija)

Naslov naše delavnice je bil *Komunikacija*. Vodila jo je Snežna. Že takoj smo dobili občutek, da bo delavnica potekala v sproščenem, delavnem vzdušju, saj nas je že na začetku poslala po vodo in sok, nato pa smo pod vodstvom Borisa naredili nekaj razteznih vaj in se popolnoma sproščeni in polni elana lotili dela.

Za začetek smo dobili nalogo - vsak se je moral opisati s petimi besedami, ki pa ne smejo biti barve ali drugi opisi naših fizičnih lastnosti. Listke smo oddali in dobili novo nalogo. Vsak si je moral izbrati eno osebo iz skupine in jo opisati z desetimi besedami, tokrat smo morali opisovati fizične lastnosti, saj se med seboj nismo poznali.

Sledilo je prebiranje opisov. Namen te vaje pa ni bil ugotavljanje, kdo je kdo, kakšna očala ima ta, in kakšno barvo las ima oni. Namen je bil komunikacija. In prišli smo do zanimivih ugotovitev:

- Kljub jasnim navodilom se jih nismo držali stoodstotno.
- Marsikoga kljub opisu fizičnih lastnosti nismo prepoznali.
- Zgodilo se je, da je, po mnenju nekaterih določen opis opisoval eno osebo, po mnenju drugih pa popolnoma drugo.
- Informacije, ki smo jih dobili, smo si razlagali različno.

Kaj je pravzaprav komunikacija? Je proces izmenjave simbolov, podatkov in informacij za medsebojno sporazumevanje. Komunikacija je sestavni del našega življenja. Eden izmed najpomembnejših, s katerim človek spoznava svet, v katerem živi, druge ljudi in samega sebe.

Komunikacija je vedno dvosmeren proces, saj sočasno medsebojno zaznavamo in hkrati medsebojno izmenjavamo sporočila. Pa vendar ima sodobni človek toliko težav prav s komunikacijo. Vsak izmed nas drugače dojemamo sebe, svet okoli sebe, druge. Kar je nekomu zelo pomembno, drugemu ni, tretjemu je malo manj pomembno, četrtemu pa čisto nepomembno...

V drugem delu delavnice smo razpravljali o komunikaciji med učitelji in starši. V skupini s komunikacijo nismo imeli težav. Naša komunikacija je bila odprta in odkrita. Slišali smo kar nekaj zgodb. In ugotovili, da imamo zelo različne izkušnje. Nekateri zelo slabe, drugi spet dobre, nekateri uspešno rešujejo težave, drugi se o težavah sploh ne pogovarjajo. Različne informacije sprejemamo in dojemamo različno, vsak si jih razlaga na svoj način. Ker komunikacija vedno poteka med dvema ali več osebami, lahko pogosto pride tudi do nesporazumov, ovir in konfliktov. Vendar so tudi konflikti lahko poganjalci razvoja. Pomembno je predvsem, da se jih naučimo razumno reševati. V nasprotnem primeru lahko povzročijo zastoje in blokade v medsebojnem sodelovanju za doseganje skupnih ciljev.

Na koncu smo izdelali plakate. Ocenili smo stanje, napisali cilje in našli nekaj predlogov, kako priti do teh ciljev.

Stanje:

- Velikokrat je pri komunikaciji med starši in učitelji prisoten strah. Strah učitelja, kako se bo odzval starš in strah starša, kako bo njegov stik z učiteljem vplival na otoka.
- Pogosto je težava v tem, ker ne vemo, kakšna so pričakovanja enih in drugih. Kaj pričakuje šola od nas, staršev, kaj starši pričakujemo od šole.
- Premalo je spontane/neformalne komunikacije, ki velikokrat lahko pripelje do "otoplitve" odnosov in je lahko pogoj za dobro komunikacijo v nadaljevanju. Starši bi bili velikokrat pripravljeni sodelovati, pa se ne znajo organizirati.
- Elektronski mediji (e-pošta, e-asistent, spletna stran) prinašajo veliko prednosti, olajšajo nam delo in prihranijo čas, prikrajšajo nas pa za osebni stik. Tega je vedno manj v šolah, pa tudi v družbi na splošno. Sobesednika več ne slišimo, ne slišimo njegovega tona glasu, ne vidimo mimike obraza, drugih gest. In tako se lahko zgodi, da kakšno sporočilo ali informacijo, ki jo prejmemo, povsem narobe razumemo. Poleg tega je veliko lažje napisati nekaj nesramnega, žaljivega in to poslati preko elektronskega medija nekomu, kot mu to povedati v obraz.

Cilji:

- Naša komunikacija mora postati boljša, to pomeni bolj odprta, pozitivno naravnana, kritika naj bo konstruktivna ne kritika, ki je sama sebi namen.
- Med seboj se moramo spoštovati, ne glede na status, izobrazbo, vero... Drug drugemu bi morali bolj zaupati.
- Možnosti komuniciranja bi morale biti bolje definirane.

Predlogi:

- Več osebnega stika. Osebni stik je izjemnega pomena, zato je potrebno elektronske medije uporabljati dobro premišljeno in samo, kadar je to nujno potrebno.
- Sodelovanje pri organizaciji družabnih dogodkov (neformalna komunikacija) bi bilo verjetno bolj uspešno, če bi učitelj starše povabil k sodelovanju.
- Učne načrte bi bilo potrebno zreducirati in omogočiti učiteljem, da bi imeli več časa za razredne ure, pogovore z učenci, učenje socialnih vsebin...

- Spodbujanje otrokovega močnega področja. Otroci bi pokazali več zanimanja in pripravljenosti na sodelovanje, če bi se lahko izkazali na področju, na katerem so močni. Tako bi bila komunikacija lažja za njih in preko njih tudi za njihove starše.
- Možnost organiziranja tečajev komunikacijskih veščin s strani šole za učitelje (v nadaljevanju morda tudi za starše), ki jim teh veščin primanjkuje, kljub vsemu pa bi morali imeti na tem področju več znanj kot starši. Običajno jim manjka orodij za sporazumevanje, za reševanje konfliktnih situacij, predvsem v primerih, ko se starši ne znajdejo ali ko na tem področju odpovedo.

Zaključni del, zbrano poslušanje poročil (Foto: Tomaž Vodušek)

Rožnata delavnica

V skupini smo najprej spregovorili o stanju in izkušnjah glede odnosov med starši in učitelji, nato pa predstavili dobre prakse in izrazili želje.

Izkušnje so take, da govorilne ure razumemo kot čas, namenjen našemu otroku, roditeljske sestanke pa širši skupini (razredu, več razredom...). Neformalni stiki so pozitivna oblika, kadar so uporabljeni kot hitra, sprotna oblika komunikacije in slaba izkušnja, kadar so nujni zaradi posebej perečih situacij. Elektronske oblike komunikacije so koristne za obveščanje, imajo pa tudi pasti (neosebni stik). Sicer ugotavljamo, da je dobro, da so odnosi sodelovalni, partnerski, da je nujno zaupanje in da so pričakovanja realna. Slabo je, če so starši preveč zaščitniški do otroka, če se preveč "vtikajo" ali nasprotno, niso pripravljeni sodelovati v komunikaciji, če je prisotno pomanjkanje osnovnih načel bontona v komunikaciji...

Kot dobro prakso smo prepoznali različne oblike sodelovanja v posameznih okoljih, npr.:

- tematske roditeljske sestanke,
- vključevanje otroka v pogovor ali predstavitev,
- vključevanje starša v šolsko delo (npr. predstavitev poklica...),
- povezovanje med različnimi šolami,
- organizacijo dejavnosti, npr. skupnih pohodov staršev in učiteljev (t.i. PUIS), telovadnice za starše...

Želja je veliko, posebej smo poudarili naslednje:

- šola naj spet postane vrednota,
- odnosi naj bodo odprti (sproščenost, sprejemanje različnih mnenj, pomoči),

- odnosi naj bodo spoštljivi (z obeh strani) - vzpostavljeno naj bo vzajemno zaupanje in spoštovanje,
- pomembna je podpora učitelju,
- pomembna je odgovornost,
- več neformalnih stikov.

Poročilo rožnate delavnice (Foto: Tomaž Vodušek)

Modra delavnica

Razdelili smo se v še manjše podskupine in razčlenili temo na tri sklope. Najprej smo predstavili stanje, se nato pogovorili o tem, kaj si želimo in na koncu ugotavljali, kako bi iz sedanjega stanja čim hitreje prišli do zaželenega.

Spodaj so najprej zbrani naši odgovori na vprašanja pri posameznih sklopih, na koncu pa sledi sklep s priporočili in smernicami.

Stanje odnosov

Kot pozitivna opažanja smo navedli:

- šola je vzgojna ustanova z veliko zaupanja med deležniki v trikotniku (starši, učenec učitelj),
- marsikje opažamo, da so deležniki z odnosi zadovoljni,
- razlog za to je tudi dobra »mediacija« ravnateljev,
- pripomore strokovnost učiteljev,
- ter primerna delitev vlog, ki je povezana z odgovornostjo,
- kljub nekaterim težavam se stanje izboljšuje.

Navedli smo tudi težave v odnosih:

- neodzivnost staršev,
- socialno šibke družine, priseljenci, ki se težje vključijo,
- neizražanje mnenj na določenih mestih,
- strah,
- nezaupanje,
- neustrezno »mešanje« vlog starši – učitelji,
- prenos konfliktov s posameznikov na svet staršev,
- vzgojna nemoč učiteljev,
- slabo »slišani« učitelji.

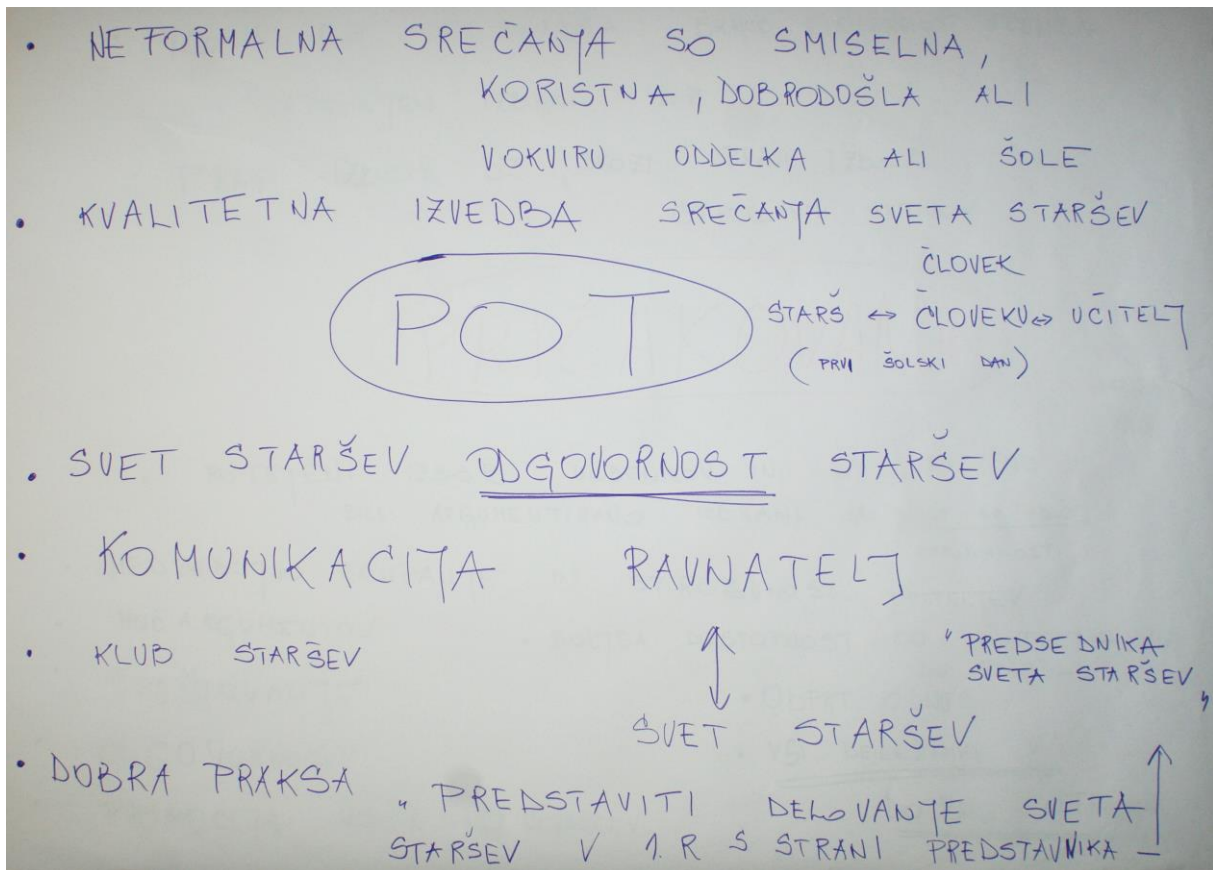
Pričakovanja

Najprej smo ostali pri odnosih in kot zaželeno stanje navedli:

- medsebojno zaupanje in strokovnost učiteljev,
- moč argumentov,
- spoštovanje,
- odgovornost,
- promocijo uspešnih učencev,
- odprt odnos,
- dobro medsebojno dostopnost med učitelji in starši,
- **skupno delovanje vseh deležnikov v dobro otroka.**

Ob odnosih pa smo izmenjali tudi nekaj mnenj o potrjevanju skupne nabavne cene delovnih zvezkov:

- izbor DZ ne slabša bralne pismenosti učencev,
- izbrani DZ naj bodo uporabljeni (izpolnjeni),
- strokovni aktivni naj izberejo DZ argumentirano in strokovno (tudi z upoštevanjem cene),
- če so argumenti svetu staršev dobro predstavljeni in je vzpostavljen ustrezen dialog, težav s potrjevanjem ne opažamo.

Eden od plakatov modre delavnice

Pot

Načine izboljšanja in vzdrževanja dobrih odnosov vidimo v naslednjem:

- organizaciji neformalnih srečanj, ki so smiselna, koristna in dobrodošla tako v okviru oddelka kot cele šole,

- kakovostni izvedbi sej sveta staršev, ki so pogojene z dobrim sodelovanjem ravnatelja in predsednika sveta staršev,
- zavedanjem odgovornosti predstavnikov oddelkov v svetu staršev,
- zavedanju svojih vlog – da bomo poleg starševske in učiteljske vloge tudi »človek človeku človek«,
- izboljšanju komunikacije med vsemi deležniki,
- kot dobra praksa sta bila predstavljena klub staršev,
- in predstavitev delovanja sveta staršev in nalog predstavnika oddelka s strani predsednika sveta staršev na prvem roditeljskem sestanku v prvem razredu.

Zelena delavnica

V skupini smo pripravili tri tematske plakate o odnosih med starši in učitelji: STANJE, CILJ in POT. Vsak udeleženec delavnice je na samolepilne lističe napisal svoje asociacije oz. mnenje na posamezno temo in jih prilepil na pripadajoči plakat. Na ta način smo zbrali mnenja staršev in učiteljev, ki smo jih po različnih ključih razvrstili in se nato o njih pogovorili.

Nekaj mnenj s plakata STANJE:

- nezaupanje do učiteljev
- starši premalo zaupajo otrokom
- polarnost, strah, MI - VI
- zamegljene pristojnosti
- iskanje krivca
- starši delajo namesto otrok
- prevelika pričakovanja do šole / staršev
- slaba komunikacija
- med zaupanjem in nezaupanjem
- izziv
- ...

Nekaj mnenj s plakata CILJ:

- spoštovanje, sprejemanje drugačnosti, pripravljenost na uskladitev pričakovanj
- odkrit pogovor ter razumevanje svojih napak in prednosti
- poštenost, odprta komunikacija
- strokovna samozavest
- jasne zahteve in pričakovanja
- večje zaupanje – okrepitev vezi starši – otroci
- sproščenost, zaupanje, zadovoljstvo
- v dobro otroka
- vzgoja za odgovornost
- ...

Nekaj mnenj s plakata POT:

- pogovor, pogovor, pogovor
- določanje skupnih prioritet in ciljev
- formalna in neformalna srečanja
- odprta obojestranska komunikacija
- sodelovanje

- individualni pristop
- podpora staršem
- podpora učiteljem
- poslušanje
- ...

Čeprav smo starši in učitelji sprva stanje označili kot pretežno negativno, smo po pogovoru opisali tudi veliko dobrih praks in izkušenj. Bolj pozitiven pogled na trenutno stanje nam je omogočil, da smo lažje poiskali poti do naših skupnih ciljev.

Dobri odnosi med učenci, starši in šolo temeljijo na osnovnih človeških lastnostih, ki pripomorejo k temu, da se človek v nekem okolju dobro počuti. Razlika je samo v tem, da si moramo v instituciji, kot je šola, za to bolj načrtno prizadevati.

Lastnosti, ki jih je potrebno poudariti so: odprtost deležnikov za sprejemanje drugačnih mnenj, pogledov, navad, kultur, pripravljenost na iskanje poti, ki bo v učenčevo korist, spoštovanje obstoječih norm, odkritost v odnosih, zaupanje v to, da v odnose vsi vstopamo z dobrimi nameni in nad vsem tem poštenost in spoštovanje. Največja odgovornost za to je na strani šole, da stalno skrbi za odnose, evalvira stanje ter načrtuje in izvaja aktivnosti, ki bodo pripomogle k dobrem vzdušju. Če so v načrtovanje vključeni deležniki, pa je vse še boljše.

Dejavnosti, ki pozitivno vplivajo na medosebne odnose na šoli so številčne, posebej bi poudarili tiste, pri katerih so aktivno udeleženi vsi deležniki. Občutek, da vsak lahko prispeva za skupno dobro je tisti, ki žene naprej, ki motivira ljudi za aktivnosti in rezultat skupaj načrtovanih, izvajanih in evalviranih aktivnosti je najslajši.

Poročilo zelene delavnice (Foto: Tomaž Vodušek)

V sklepnem delu smo se vsi udeleženci spet zbrali skupaj, poslušali poročila z delavnic in se o njih pogovorili.

Organizatorji upamo, da je bila izkušnja posvetovanja pozitivna in da se bodo starši, učitelji in ravnatelji na šolah, ki jih pokriva naš aktiv, odločili, da podobne delavnice pripravijo tudi na posameznih šolah.

Zapisal Natalija, Irena, Tone in Klemen